

Adrian NETEDU
Cristina DRĂGUȘ

**O REALITATE SOCIALĂ MULTIETNICĂ.
CAZUL COMUNEI MIHAIL KOGĂLNICEANU –
CONSTANȚA**

1. Cadrul cercetării

Această cercetare a fost întreprinsă în perioada 1-7 iulie 2003 de un grup de 10 studenți¹ ai secției de Sociologie din cadrul Facultății de Filosofie a Universității din Iași în cadrul practicii de vară. Am ales comuna Kogălniceanu din mai multe motive, unele conjuncturale altele suscitade de criteriile cunoașterii sociologice. Pe de o parte au contat invitația și facilitățile acordate prin amabilitatea familiei preot E. Draguș, iar pe de altă parte datorită caracterului inedit al acestei localități generat de coexistența a șase etnii. Nu în ultimul rând, să reamintim că această localitate a intrat brusc în atenția opiniei publice printr-un conflict interetnic care a avut loc în toamna anului 1990.

2. Prezentarea localității

Comuna Mihail Kogălniceanu este situată în centrul Podișului Dobrogei la 27 km spre est de orașul Constanța. Localitatea este una de dimensiuni mari cu o suprafață de peste 18 km². Calitatea vieții și nivelul de trai sunt în general ridicate. Datele raportate la recensământul din 2002 arătau că aici trăiesc 10114 locuitori, dintre care 8155 români, 1214 macedoneni, 107 turci, 337 tătari, 283 țigani, 18 germani. La recensământul din 1992 datele erau ușor diferite: 9585 de locuitori din care 80% români, 10% macedoneni, 369 turci și tătari, 255 romi, 23 germani și 7 maghiari!²

Locul în care se află comuna a fost ocupat inițial de triburile tătare emigrate din Crimeea, stabilite aici în urmă cu 500-550 de ani, perioadă în care localitatea a purtat numele de *Caramurat (Murat cel Negru)* – după numele conducătorului turc.

1 Echipa de cercetare a mai cuprins pe prof univ.dr. Vasile Miftode și studenții: Scînteie Ioana, Rotaru Diana, Fabian Erika, Lazăr Claudiu, Lupu Adrian, Marcu Ciprian, Asiminei Romeo, Trenchea Diana, Tărăboanță Elena.

2 Datele au fost luate din vol. *Țigani în ignorare și îngrijorare* (coord. Elena și Cătălin Zamfir), Ed. Alternative, București, 1993, p. 176.

Teritoriul a fost stăpânit de tătari până în 1877, 1878 – perioadă în care mocanii veneau aici cu turmele la iernat deoarece găseau climat favorabil și pământuri prielnice agriculturii. După cucerirea războiului de independență, când Dobrogea intră în componența României, apar primii locuitori români permanenți veniți din Săcele, Săliște, Valea Tilișca, Galiștea, Rășinari, Poenari, Rădeni. Un rol deosebit de important în stabilirea mocanilor în Dobrogea l-a avut Mihail Kogălniceanu care, alături de Alexandru Ioan Cuza a încurajat luarea în stăpânire a pământurilor de către români.

În intervalul de timp care corespunde ocupării acestor locuri de către mocani, au venit din Crasna familii de nemți, născuți în regiuni germane precum Landau sau Pădurea Neagră, care pribegeau prin Polonia. Venirea acestora era încurajată chiar de regalitate, dominată pe atunci de o casă germană. În 1940, în urma modificărilor de granițe dictate de Hitler foarte mulți germani s-au reîntors în țara de origine, rămânând în localitate doar 10-15 familii. Plecarea germanilor, în fapt strămutarea acestora s-a făcut sub promisiunea că bunurile lăsate aici vor fi echivalent returnate la sosirea în Germania. A existat o înțelegere privind despăgubirile plătite de către statul român, în principal în ce privește aprovizionarea armatei germane; această înțelegere a anulat de drept viitoarele cereri de reîmproprietărire³.

Ca urmare a războiului greco-turc (1919-1922), foarte mulți greci s-au refugiat din Turcia în Grecia, iar populația musulmană din Macedonia și Creta în Turcia. Liga Națiunilor a intermediat locurile de muncă agricole sau industriale ale refugiaților greci în Grecia. Acest lucru a determinat perturbații demografice și desproprietărea aromânilor din Veria, Vedena, Meglenia și Caterina, în cea mai mare parte crescători de oi. Cu sprijinul autorităților române, aceștia au emigrat în Dobrogea și au ocupat tocmai locuințele părăsite de către germani.

Romii au venit în comună în 1951-1952 din Medgidia. Au fost aduși de un important activist de partid care vroia să desființeze o comunitate de hoți și a așezat câteva familii în fiecare comună din zonă. La început au fost 3 familii, iar în 1992 erau în comună 43 de familii.

Din cele spuse până acum se desprinde concluzia că o bună parte din locuitorii comunei, indiferent de etnie are un trecut comun în ce privește *strămutările*. Acest fenomen social își dovedește complexitatea atunci când se pune problema estimării costurilor sociale implicate, de la afectarea spiritului comunitar pînă la constituirea unui capital social *intra-etnic* specific. De aici și tema de cercetare a echipei noastre: care sunt formele prin care o multitudine de etnii conviețuiește și în ce măsură se produce o „conservare” a trăsăturilor proprii fiecărei etnii pentru confirmarea în spațiu și timp a identității culturale proprii. Sociologul român M. Cernea⁴ amintea că strămutările se produc de cele mai multe ori cu riscuri și costuri considerabile

3 Precizări făcute de către președintele *Forumului Democrat German*, Constanța.

4 Interviu acordat în *Formula AS*, nr. 582, 2003.

care nu pot fi niciodată surmontate: de la costurile economice până la cele sociale, pot rămâne urme importante în memoria colectivă. Chiar dacă un astfel de fapt nu mai este vizibil astăzi se pune totuși problema în ce măsură o moștenire socio-culturală specifică, conștientizată sau nu, duce la neintegrare socio-economică sau, dimpotrivă, la succes social și dominare.

3. Aspecte metodologice

Tema de cercetare este specifică unei analize combinate calitative și cantitative cu specificarea că timpul foarte scurt de lucru a îngăduit doar o anchetă de explorare care necesită cu siguranță reveniri în spațiul social amintit. Tehnicile de cercetare utilizate au fost specific exploratorii: anchetă prin chestionar pe un eșantion teoretic, documentarea, interviuri directe și nondirective, studii de caz.

Obiectivele-probleme ale cercetării s-au conturat plecând de la tema principală, precum și pe parcursul anchetei:

- ce mai reprezintă astăzi fostul conflict interetnic din 1990 pentru memoria colectivă?
- cum se raportează etniile la problemele comunității?
- cum se percep reciproc aceste etnii și în ce măsură mai există focare de tensiune?
- ce anume generează echilibru în relațiile inter-etnice?
- care este auto-percepția „regională” a etniilor?
- care este distanța socială dintre etnii și în ce măsură aceasta este generată de stereotipuri?
- care este aportul diverselor forme de *capital* în înțelegerea inter-etnică?
- cum este apreciată siguranța vieții de zi cu zi?

Cercetarea a surprins și alte caracteristici importante din viața comunității care nu pot fi redată în întregime. Vom detalia doar câteva din aceste rezultate care ni se par semnificative.

Pentru a surprinde dinamica relațiilor interetnice, au fost aplicate 194 de chestionare (formularul se poate vedea în anexă) în gospodăriile indivizilor aparținând tuturor grupurilor etnice. Au fost interogați 63 de români, 60 de macedoneni, 41 de turci și tătari, 22 de romi, 8 germani. Inițial ne-am propus ca eșantionul să conțină pe cât posibil straturi egale din cadrul etniilor iar desemnarea subiecților s-a făcut după două criterii: unul areolar (având în vedere că fiecare etnie este bine delimitată în spațiul comunei) și unul pe cote (fiecare operator urmând să aleagă din zona respectivă persoanele interogate cu vârste de peste 18 ani și repartizate după variabilele sex și vârstă). La final, după selectarea chestionarelor valide, s-a ajuns la structura enunțată mai înainte. Dificultățile apărute în teren au fost următoarele: numeroase persoane refractare la a răspunde, probleme pentru operatori în unele zone „nesigure”, diferențele dintre cifrele de la recensământ privind etnia și cele din teren (la ultimul recensământ etnia a fost auto-declarată: de exemplu am

întâlnit romi care se declarau fie turci, fie tătari etc.), etnia germană este singura dispersată în teritoriu (aici apar probleme privind pe cei ce se declară germani, dar sunt din a doua sau a treia generație) etc. Au fost luate interviuri primarului, liderilor religioși, asistentului social din primărie, factorilor de răspundere din poliție, cadrelor didactice, mai multor romi, s-au analizat situațiile particulare ale unor familii prin studii de caz.

4. Foste și actuale tensiuni

O primă constatare a cercetării a fost aceea că *relațiile dintre diferitele grupuri etnice sunt de colaborare, de toleranță și respect reciproc între români, macedoneni, turci, tătari, germani; anumiți romi reprezintă însă polul opus, întruchiparea tuturor stereotipurilor negative și a marginalizării, o problemă socială reală*. Încă de la primele interviuri am observat distanța pe care interlocutorii o iau față de etnia romilor (autoidentificați în marea majoritate ca „țigani româniizați” și/sau „țigani turci”). Fără îndoială că intervievații s-au referit la *anumiți* romi, însă discursul public se referă la romi ca *totalitate*. Trimiterile sunt clare: „singurele probleme le-am avut din partea romilor” (profesor de istorie), „sunt câteva familii care muncesc dar sunt prea puține” (etnic german), „etnicii romi se dedau în continuare la fapte de înșelăciune, de furt, nu s-au obișnuit încă într-adevăr cu faptul de a munci și de a se gospodări” (preot ortodox), „nu le mai dați bani, sunt buni de muncă” (etnic român), „când fură sunt foarte uniți, în gașcă” (etnic român) etc. Toate aceste constatări vin să întărească o anumită *ruptură* între romi și restul populației fie ea economică, socială sau chiar spațială. Astfel se constată la această etnie o serie de caracteristici negative, dar și de premise ale marginalizării: nivel inferior de educație, condiții de viață sub pragul de sărăcie, nivel ridicat al dezorganizării familiale și al infracționalității etc. Această imagine negativă este de multe ori asociată cu conflictul etnic care a avut loc în 1990. După cum se știe, la acea dată conflictul dintre un tânăr rom și un macedonean urmat de violentarea unui român de către romi, au generat devastarea de către o mulțime dezlănțuită a caselor din cartierul de sud, fiind excluse anumite locuințe ale romilor „integrați”. Nu au fost victime umane, ci doar importante pagube materiale și de „imagine”! Analizând acel conflict, echipa condusă de Elena și Cătălin Zamfir a atras atenția că respectivele evenimente nu au urmărit corijarea romilor ca etnie, ci mai degrabă sancționarea unui „mod de viață” al unor romi, pedepsirea și alungarea acestora, dar nu după criteriile etnice sau rasiale. Din interviurile realizate am constatat că vechiul conflict persistă încă în memoria colectivității, însă are acum parte de interpretări diverse: „a fost o răbufnire a întregii comunități împotriva infractorilor romi” (profesor), „trebuie să precizăm că nu a fost un conflict interetnic. Spun aceasta pentru faptul că aceiași oameni care s-au dus să dea foc la anumite case, au fost cei care i-au anunțat pe romi să părăsească locuințele. Deci dacă era un conflict premeditat, bine pus la punct, puteau să iasă discuții deosebite și evenimente deosebite. Acolo a fost mai repede o neîn-

țelegere între generații” (primarul comunei), „pentru treaba asta nu trebuia să dea casele foc. Acuma de exemplu mă bat cu cineva, vine ca să-mi dea casa foc? Nu trebuia să-mi dea casa foc. Hai discutăm noi, cu mine, mă bagi în pușcărie, mă bagi în belea, da nu să-mi dai casa foc să rămân vai de capu meu” (etnic rom), „pentru unii au fost și niște avantaje pentru că li s-au făcut case bune, noi, mult mai bune decât aveau înainte” (preot ortodox). Toate aceste declarații, dar și altele întăresc convingerea că respectivul conflict există încă în memoria colectivă, dar în versiuni nuanțate în funcție de etnie, de poziție socială și de gradul de implicare în acele evenimente. Interesul cercetării a fost însă altul: în ce măsură se pot întruni condițiile ca un astfel de incident să se repete? Din datele anchetei am înțeles că administrația locală face eforturi deosebite pentru a menține un climat de încredere, pentru a detensiona din început orice situație conflictuală. Din întrevederea avută cu conducerea Poliției din Kogalniceanu a rezultat că există continuu o amenințare ca diverse evenimente în care sunt implicați romii să degenereze. Tocmai de aceea s-a impus un control ferm al oamenilor legii în zonă uneori, probabil, și cu un exces de zel. Iată cum comentează un etnic rom ultima incursiune a Poliției, de fapt a *mascaților*: „A fost așa... mai mult... pe pâruială, pe nu știu ce, dar n-a arestat...pe nimeni. Domne, nu sunt împotriva cu poliția dar, să vină, care face problema să vină să-l ia p-ăla, nu ca să vină să ne sperie nouă copiii. Totuși dl. Primar a ținut și ședință... Cum i-am spus eu: păi bine domnu primar sau domnu comandant, de ce vii la mine dacă eu nu sunt de vină? Nu sunt hoț și ce mă iei pe mine la poliție să mă duci în mașină ca să mă vadă lumea, să mă faci de rușine? Care am 55 de ani...”. Starea cea mai tensionată este însă resimțită de vecinii direcți ai romilor. Luările de cuvânt ale acestora la adresa romilor sunt deosebit de violente, cu referire la furturi, parazitism, limbaj etc. „Nu a venit nimeni să întrebe cum trăim cu romii de aici” se plînge un sătean. „Mi-au furat păsările din curte, am reclamat la Poliție, cunoscându-i pe hoți. Nu s-a întâmplat nimic” declară o săteancă. Aceeași persoană recunoaște că ea personal și unii vecini au făcut cerere pentru a li se elibera permis de a folosi arme! Alte astfel de replici au fost consemnate de către echipele de cercetare, unele întrecând nivelul minim de civilitate. Fără a le generaliza putem spune că există o stare de tensiune destul de accentuată, deși am observat în mod clar tendința interlocutorilor de a identifica un țap ispășitor (tendință pusă în evidență de clasicii literaturii de specialitate). Și aceasta, cu atât mai mult cu cât, în ciuda unor condiții de trai net superioare față de alte zone rurale din România, numărul celor ocupați în agricultură precum și a celor săraci și foarte săraci este ridicat, de unde și o anumită îngrijorare privind viitorul imediat. Numai pentru ajutorul social sunt în derulare la Primăria Kogalniceanu peste 200 de dosare, dintre care 100 sunt rezerve familiilor de romi. Chiar și de aici apar nemulțumiri deoarece mulți intervievați consideră că unii preferă acest ajutor pentru că refuză să muncească. Se știe de altfel că sumele provenite din ajutorul social sunt maxime (740.000 lei de persoană) doar în condițiile în care beneficiarul nu posedă nici o altă sursă de venit sau diverse bunuri. De unde și tendința de a conserva sărăcia, de a întreține o anumită „cultură a sărăciei” (în sensul dat de O. Lewis) și simpla

observație sociologică a gospodăriilor de romi confirmă această verdict chiar și în cazul celor care au beneficiat de construcții noi. Un calcul simplu făcut de un rom este elocvent pentru a se explica propria demotivare: „un serviciu la un patron ar aduce cel mult 1 500 000 lei din care, dacă se scade transportul la navetă de 500 000 de lei nu mai rămâne mare lucru”. Este preferată cererea de ajutor social, chiar dacă uneori nici nu mai interesează că trebuie adusă adevărul care să ateste lipsa unui loc de muncă. În această analiză nu se dorește excluderea de la un minim ajutor a celor aflați în situații de marginalizare și defavorizare (există de exemplu în cadrul Primăriei un proiect al unei cantine sociale). Important este în ce măsură prevederi legale în vigoare pot naște la nedorite tensiuni sociale! Existența acestor tensiuni a fost de altfel confirmată de către cadrele de conducere ale Poliției locale, deci respectivele neînțelegeri trebuie avute în calcul în orice strategie pusă în aplicare la nivel comunitar!

5. Grupurile etnice și problemele comunității

După cum rezultă cel puțin din declarațiile oficialităților locale, dincolo de astfel de nemulțumiri exprimate față de unii locuitori romi, coabitarea tuturor etniilor, este totuși lipsită de probleme majore. Chiar dacă există o anumită repartizare spațială a etniilor aceasta nu trece în nici un caz într-o divizare pe considerente etnice. Buna înțelegere și cordialitatea sunt o tradiție. Iată ce consemnau în anul 1942 autorii unei interesante monografii construită după regulile lui D. Gusti⁵: „Comuna are un renume frumos: sat de oameni buni și cu deprinderi frumoase. Sunt foarte primitivi, mențin raporturi bune între ei, chiar cele trei naționalități (români, germani, tătari–n.n.) se au foarte bine între ele. Se ajută reciproc, sunt ospitalieri și darnici”. Această descriere, dincolo de naivitatea inevitabilă, poate da o imagine despre situația de astăzi cu toate diferențele care se impun. Vrem să sugerăm că *sentimentul* apartenenței la o comunitate încheagată l-am regăsit la majoritatea celor chestionați. De altfel, 84% dintre aceștia declarau că localitatea în care trăiesc este un model de înțelegere între etnii⁶. Întrebați de ce se întâmplă acest lucru, respondenții au arătat totuși o atitudine duală: una de atracție („oamenii s-au obișnuit unii cu alții”, „se respectă”, „nu există conflicte” etc.) și una de relativă respingere („fiecare cu ale lui”, „suntem indiferenți”, „unii nu respectă regulile și legile” etc.). Totuși, indiferent de etnie, majoritatea celor chestionați dovedesc o reală preocupare pentru problemele comunitare: 66% considerau că principala problemă a localității este aprovizionarea cu apă și/sau cu gaz metan, 10% s-au

5 P-va Gh. Pușcașu, Gh. M. Pușcașu, *Studiu monografic asupra comunei Ferdinand I (Caramurat), jud. Constanța*, Tip. „Lucrătorii asociați”, 1942, p. 132.

6 Pe etniile semnificative numeric procentele pentru acest răspuns au fost: 93% dintre români, 82% dintre turci și tătari apoi în scădere evidentă 78% dintre macedoneni și 72% dintre romi (ultimele două cifre amintesc de animozitățile care au existat de altfel și în 1990).

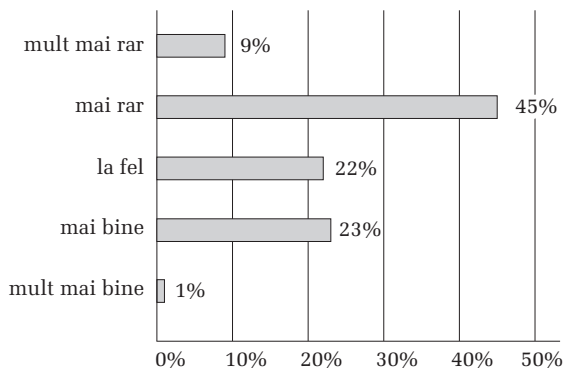

Figura 1. După cum se observă 54% dintre respondenți consideră că în prezent trăiesc mai rău sau mult mai rău decât acum 10 ani. 22% cred că viața lor nu s-a modificat semnificativ, 23% consideră că o duc mai bine, în timp ce doar 1% cred că o duc mult mai bine decât acum 10 ani. De altfel, s-au întâlnit destule cazuri în care perioada comunistă era regreată din diverse motive.

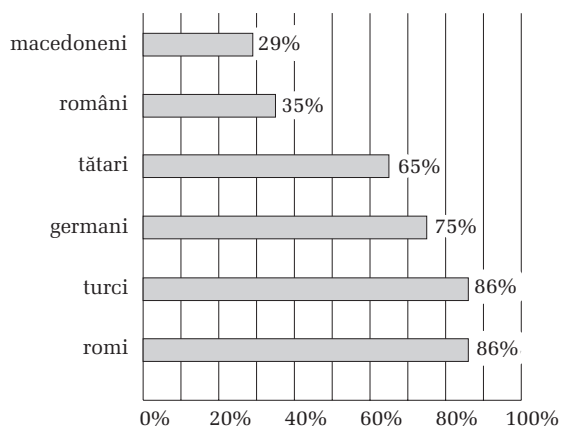

Figura 2

referit la canalizare, câte 5% au amintit de lipsa locurilor de muncă și lipsa banilor în general etc. Abia 1% au considerat că romii ar fi o problemă pentru localitate, dovadă că anumite probleme ale comunității trec în prim plan devansând pe cele interetnice. Întrebați despre problemele personale am observat că o bună parte din problemele comunității sunt resimțite de către intervievați ca și probleme personale. O altă întrebare foarte des folosită în sondajele de opinie s-a referit la gradul de satisfacție cu viața în general: „cum trăiești în prezent față de acum 10 ani?” (vezi figura 1).

Aceeași întrebare am repartizat-o pe etnii, reținând proporțiile celor ce declară că o duc în prezent mai rău sau mult mai rău decât acum 10 ani (vezi figura 2).

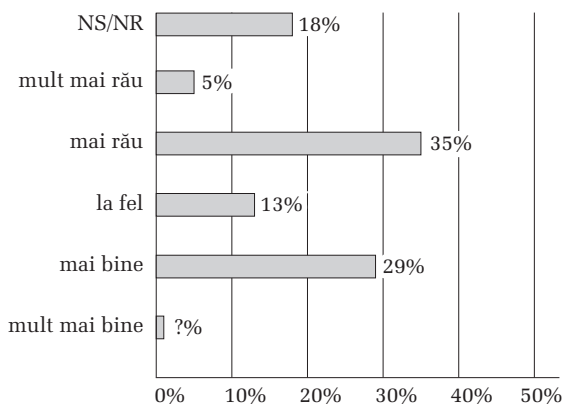

Figura 3. Estimarea optimismului prin întrebarea: „Cum credeți că veți trăi anul viitor?” a dus la rezultatele vizibile în graficul alăturat: se evidențiază un echilibru al răspunsurilor: 41% consideră că vor trăi mai rău sau mult mai rău în timp ce 29% consideră că vor trăi mai bine! Un procent important nu au nici o estimare, de unde cifra ridicată a celor cu incertitudini privind viitorul imediat!

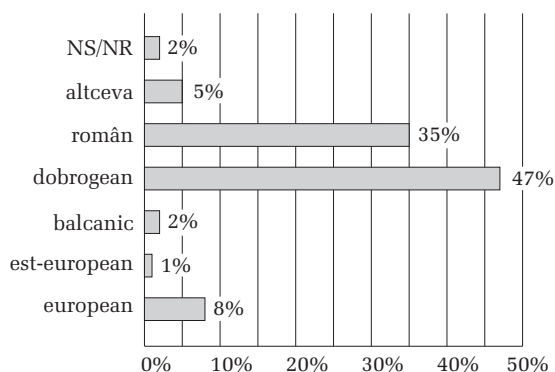

Figura 4

Se observă că cei mai puțin expuși la problemele specifice tranziției sunt românii și macedonenii, lucru care poate sugera dominarea acestora din punct de vedere economic (de altfel zonele locuite de cele două etnii se individualizează prin gospodăriile mai extinse și prin bunăstarea afișată). Se întrevede astfel o ruptură între aceștia și restul etniilor (vezi figura 3).

Am urmărit în cercetarea de față o serie de itemi inspirați de *Etnobarometrul* realizat de Centrul de Resurse pentru Diversitate Etnoculturală (www.edrc.ro). Mai întâi am urmărit tipologia autoidentificării în funcție de dimensiunile regionale, naționale sau locale (vezi figura 4).

Se observă că un procent de 47% se identifică cu tipul regional (dobrogean) și doar 35% declară că sunt în primul rând români. Un astfel de rezultat

este comentat de către autorii *Etnobarometrului* ca o consecință a unor probleme de autoidentificare. Astfel se consideră că, pe provincii istorice, cei din Muntenia au avut mai puține probleme cu identificarea ca români decât cei din celelalte regiuni. Dobrogea nu este tratată în mod distinct în *Etnobarometru*, lucru datorat modului de construcție a eșantionului respectiv și al cercetării în ansamblu. Totuși, era de așteptat să se obțină un astfel de rezultat considerând devenirea istorică a acestei regiuni. Să amintim de exemplu că în localitatea Kogălniceanu în perioada interbelică germanii erau majoritari!

O altă idee continuată din *Etnobarometru* a fost aceea de a găsi acele stereotipuri prin care se percep reciproc etniile din localitate. Interpretarea acestor stereotipuri trebuie strâns legată de definiția lor operațională, ca fiind „mijloace cognitive utilizate de către subiecții cunoscători, membrii ai proceselor de interacțiune socială pentru a opera procese adaptative în raport cu propria identitate”⁷. Stereotipurile, spune autorul citat anterior, pot induce anumite efecte asupra comportamentelor deschise ale oamenilor reali, asupra modului în care ei își justifică acțiunile, a manierei în care susțin diferite valori în grupurile din care fac parte, asupra felului în care devin subiect al controlului prin „mentalitatea corectă”.

În comuna Kogălniceanu părerile despre majoritarii *români* sunt împărțite: unii consideră că sunt oameni buni, cumsecade, primitivi, gospodari, harnici, muncitori, prietenoși, comunicativi, sinceri, alții consideră că sunt hoți, fură, nu sunt uniți, sunt leneși, nu muncesc, sunt lași, ipocriți.

Turcii și *tătarii* sunt apreciați ca: buni, cumsecade, prietenoși, comunicativi, uniți, la fel ca românii, muncitori, respectuoși.

Macedonenii sunt: oameni buni, harnici, gospodari, prietenoși, uniți, bogați, au spirit de afaceriști, sunt mândri, orgolioși, îngâmfați, răi, arțăgoși, avari, individualiști, egoiști, vorbesc mult, sunt bârfitori și mincinoși.

Germanii sunt apreciați ca fiind civilizați, educați, corecți, serioși, gospodari, respectuoși.

În schimb, *țigarii (romii)* sunt caracterizați prin următoarele atribute negative: hoți, fură, leneși, nu muncesc, lipsă de educație și respect, mizerie, sunt răi, fac scandal.

Dincolo de aceste considerații, se pot exprima procentual caracterizările etniilor între ele, rezultate pe care le-am obținut în urma unor întrebări deschise. Spațiul restrâns al expunerii de față ne obligă să detaliem doar stereotipurile minoritarilor despre majoritari și reciproc al majoritarilor despre minoritari, relevând doar proporțiile semnificative. Procentele de până la 100% sunt fie non-răspunsuri fie alte variante de răspuns (atragem atenția că este vorba de un eșantion teoretic din care putem desprinde anumite tendințe fără a putea face inferențe). Am eliminat cazul germanilor datorită numărului mic de subiecți chestionați.

7 A. Popescu, „Stereotipuri interetnice și modele identitare”, în *Revista de cercetări sociale*, Nr. 1,2/1999.

Despre români stereotipurile minoritarilor sunt prezentate în tabelul 1.

Tabelul 1

Minoritate	Caracteristici pozitive: românii sunt...	Procent răspunsuri	Caracteristici negative: românii sunt...	Procent răspunsuri
Macedoneni	Muncitori, harnici	25,0%	Hoți	22,0%
	Oameni buni, prietenoși	11,0%	Leneși	9,0%
	Ospitalieri	10,0%	Mincinoși	5,0%
	Patrioți	5,0%	Corupți	5,0%
Romi	Oameni buni, prietenoși	45,0%	Zgârciți	9,0%
	Nu fac separatisme	4,5%	Hoți	4,5%
	Muncitori	4,5%	Fac discriminari	4,5%
Tătari	Buni, omenoși	17,5%	Nu sunt uniți	9,0%
	Prietenoși	17,5%	Sunt cu mai multe fețe	9,0%
Turci	Prietenoși	28,0%	Nu sunt uniți	14,0%
	Muncitori	14,0%	Nu știu ce vor	14,0%
	Sinceri	14,0%		

Vom vedea acum stereotipurile românilor ca grup majoritar față de celelalte etnii. (Tabelul 2)

Tabelul 2

Românii declară că:	Caracteristici pozitive:	Procent	Caracteristici negative:	Procent
Germanii sunt...	Oameni civilizați, corecți	13,7%	Duri	5,0%
	Curați, ordonați	11,2%	Individualiști	3,2%
	Exemple	5,0%		86,0%
Macedoneni sunt...	Uniți	27,0%	Îngâmfați, egoiști	22,0%
	Oameni harnici, gospodari	13,0%	Răi, arțăgoși	13,0%
	Oameni buni, prietenoși	11,0%	Lacomii, avari	10,0%
Romii sunt...	Uniți	7,0%	Hoți	45,0%
	Prietenoși	2,0%	Leneși	20,0%
Tătarii sunt...	Buni, omenoși	21,0%	Înceți, leneși	10,0%
	Uniți	14,0%	Mincinoși	3,0%
	Prietenoși, respectuoși	5,0%		
Turcii sunt...	Uniți	16,0%	Leneși	5,0%
	Buni, cumsecade	13,0%		
	Prietenoși	8,0%		

Analiza poate fi extinsă cu auto-aprecierile pe care fiecare etnie și le-a făcut. Aceste aprecieri sunt prezentate în tabelul 3.

Datele obținute în aceste tabele sunt sugestive și analize diverse pot fi ușor evidențiate (se observă o usoară tendință de estompa caracteristicile negative). De asemenea toate aceste date pot rafina eventuale instrumente de lucru folosite în cercetări viitoare. Unele rubrici conțin un număr ridicat de

Tabelul 3

Ce declară...	Caracteristici pozitive...	Procent	Caracteristici negative...	Procent
Românii despre români	Harnici, buni gospodari	20%	Hoți	14%
	Buni, cumsecade	14%	Leneși	11%
	Cinstiți, sinceri	5%	Mincinoși	8%
	Creativi	5%	Nu sunt uniți	6%
	Optimiști	5%	Dezinteresați, indiferenți	5%
	Altele	40%	Lași	5%
Turcii despre turci	Altele	40%	Altele	40%
	Prietenoși	14%	Libertini	14%
	Se înțeleg între ei	14%	Hoți	14%
Tătarii despre tătari	Uniți	14%		
	Credincioși	9%	Nu sunt uniți	3%
	Se înțeleg între ei	6%	Iuți la mânie	3%
	Prietenoși	6%		
Altele	Altele	40%		
Macedonenii despre macedonenii	Harnici, gospodari	33%	Egoiști, încrezuți	33%
	Uniți	10%	Bârfitori	8%
	Buni, cumsecade	8%	Mincinoși	5%
	Altele	25%	Altele	7%
Romii despre romii	Buni, cumsecade	23%	Nu vor sa muncească	5%
	Uniți	14%	Hoți	5%
	Altele	26%	Altele	19%
Germanii despre germanii	Cinstiți, corecți	38%	Reci, distanți	50%
	Muncitori	13%	Individualiști	13%
	Respectuoși	13%	Mândri	13%

non-răspunsuri din diverse motive: fie la unele etnii nu se identifică mai multe trăsături pozitive, fie a existat o anumită auto-cenzură a respondenților sau chiar incapacitate de a caracteriza etnii întregi prin câteva cuvinte.

O problematică deosebit de interesantă este analiza diverselor forme de capital pe care le dețin etniile conlocuitoare mai precis, analiza reprezentărilor sociale privind aceste forme de capital. Pe marginea definițiilor lui J.-C. Abric⁸ și a teoriei despre formele de capital inițiată de către G. Bourdieu⁹ (1986) am introdus în cercetare anumite forme simplificate de analiză pe care le-am urmărit ca reprezentări sociale fără a intra în detaliile acestei teorii: la fiecare formă de capital am introdus un singur indicator, cel care ni s-a părut cel mai sugestiv (vezi tabelul 4).

Referirile la diversele forme de capital nu respectă strict indicațiile clasice în domeniu (de exemplu pentru R. Putnam¹⁰ capitalul social rezidă

8 A se vedea J.-C. Abric, „Les représentations sociales: aspects théoriques”, în vol. *Pratiques sociales et représentation*, (J.-C. Abric, ed.), PUF, Paris, 1994.

9 P. Bourdieu, „The Forms of Capital” în vol. *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (ed. J.G. Richardson), N. York, Greenwood Press, 1986, pp.241-258; R.Putnam, *Making Democracy Work. Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton, New Jersey: Princeton Univ. Press, 1993.

10 R. Putnam, *Making Democracy Work. Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton, New Jersey: Princeton Univ. Press, 1993.

Tabelul 4

Reprezentări sociale ale...	Întrebări/Indicatori
Capitalului economic	Cine sunt cei mai bogați din localitate? Cine sunt cei mai săraci din localitate?
Capitalului politic	Care din grupurile etnice are cea mai mare influență politică?
Capitalului simbolic	Care dintre grupurile etnice se bucura de mai mult respect?
Capitalului cultural	Care dintre grupurile etnice își conservă și menține mai bine tradițiile culturale proprii?
Capitalului social	Care dintre grupurile etnice sunt mai solidare și se întrajuto-rează mai mult?

în obligații morale și norme, valori sociale precum încrederea și rețelele sociale dezvoltate mai ales în asocieri voluntare) și tocmai de aceea ar trebui anumite redefiniri ale termenilor. Cu toate acestea considerăm că întrebările/indicatori, dacă nu rezumă formele de capital, nici nu se îndepărtează de sensul sociologic dat acestora.

Rezultatele impunerii setului de întrebări/indicatori în cadrul chestionarului se pot vedea în tabelul de mai jos (caracterele cu bold reprezintă prima poziție, cele în italic cea de a doua poziție; de exemplu în cazul românilor se obțin două prime poziții și trei poziții secunde). Concluziile care se desprind din analiza tabelului sunt sugestive și sunt legate de rezultatele anterioare. Astfel *macedonenii* sunt percepuți ca fiind cei mai bogați, ca respectându-și cel mai bine tradițiile și ajutându-se cel mai mult între ei, *romii* sunt percepuți ca fiind cei mai săraci, dar recunoscuți în comunitate privind unitatea lor. *Românii* sunt percepuți ca având mai multă influență politică și bucurându-se de mai mult respect (însă au o parte însemnată de săraci, mai mare decât la macedonenii). Atributele fiecărei etnii apar clar conturate – fapt demonstrat de diferențele mari existente între diferitele scoruri – și oferă o imagine a modului cum diferitele surse de putere sunt distribuite în spațiul social la nivel local (vezi tabelul 5)

Într-o altă lectură, *macedonenii* domină prin capitalul economic cultural și social, *românii* dețin capitalul politic și simbolic, *turcii* și *tătarii* își mențin capitalul cultural, dar la o cotă inferioară macedonenilor și românilor, iar *romii* dețin polul negativ al capitalului economic. Dacă ar fi existat o dispută între diferitele grupuri etnice pentru deținerea diferitelor categorii de capital, cu siguranță că scorurile ar fi avut valori apropiate – lucru valabil doar pentru capitalul cultural, cel prin care orice etnie se identifică și se perpetuează. Diferențele destul de mari dintre scoruri relevă tocmai faptul că reprezentările sociale de care vorbeam însoțesc de fapt realități sociale impuse ca și certitudini (lucru văzut și în structurarea stereotipurilor), de unde și o anumită demotivare a actorilor sociali în competiția pentru succes social și prosperitate. Nivelul de toleranță și respectul reciproc par mai degrabă rezultatul unor realități sociale imuabile impuse prin tradiție și experiență comunitară și care sunt acceptate ca atare (taken-for-granted).

Tablel 5

Dintre următoarele grupuri din localitatea dvs, în general vorbind, care...

	Sunt mai bogați (%)	Sunt cei mai săraci (%)	Au mai multă influență politică (%)	Se bucură de mai mult respect (%)	Își respectă cel mai bine tradițiile (%)	Se ajută cel mai mult între ei (%)
Românii	17,5	13,7	66,7	54,6	26,2	10,9
Turcii	2,7	2,7	1,1	1,6	12,6	6,6
Tătarii	1,1			2,2	11,5	1,6
Macedonenii	67,8	4,9	19,1	26,2	38,8	60,7
Romii	2,7	74,3	1,1	2,2	3,3	13,1
Germanii	1,1			2,2	1,6	
Ns/Nr	7,1	4,4	12,0	10,9	6,0	7,1

6. Distanța socială

După cum se amintește și în *Etnobarometru* distanța socială este un efect al modului cum acționează stereotipurile asupra comportamentului. Indivizi sau grupuri sociale se „distanțează” de alte grupuri prin luări de poziție, prin anumite comportamente, prin anumite atitudini etc. Plecând de la atitudinile subiecților și folosind scala distanței sociale a lui E. S. Bogardus se pot construi și calcula o serie de indici care să exprime matematic gradul de acceptare al alterității. În cazul cercetării de față am folosit scala respectivă cu cei șapte itemi consacrați¹¹ și le-am aplicat considerând următoarele etnii: români, turci, tătari, macedoneni, germani, maghiari, țigani (romi) și americani. Ideea a fost de a introduce o etnie din România relativ puțin cunoscută în zonă (maghiarii/ungurii) și una recent impusă în spațiul social al comunei Kogalniceanu (se știe că trupele americane au avut o prezență constantă în zilele războiului din Irak)¹².

În urma aplicării scalei Bogardus am calculat cei trei indici importanți luând în considerare doar răspunsurile etniilor din localitate:

1. ICS=indicele contactului social (denotă deschiderea spre alte etnii, minorități etc.). Se acordă note de la 5 (acceptare totală) până la 0 (respingere totală)

2. IDCS= indicele distanței contactului social (denotă tot deschiderea spre alte etnii prin numărul de contacte sociale admise, dar în sens invers: cu cât gradul de acceptare este mai mare, cu atât „distanța socială” este mai mică). Se acordă note de la 0 (acceptare totală) pînă la 5 (acceptarea de vizitatori în propria țară).

11 A se vedea pentru amănunte tehnice S. Chelcea, *Personalitate și societate în tranziție*, Ed. SC Știință și Tehnică SA, București, 1994, pp. 227 și urm.

12 Am introdus etniile maghiară și americană pentru a vedea distanța socială față de acestea ale etniilor din localitate; procedeul a fost utilizat de E. Bogardus care a introdus în analize chiar populații inexistente! El a tras concluzia că distanța socială crește odată cu gradul de necunoaștere a altor etnii!

Tabelul 6

Grup etnic	ICS	IDCS	ICCS
Români	4,76	0,24	23,5
Turci	4,20	0,81	19,7
Tătari	4,15	0,85	19,4
Macedoneni	4,37	0,63	21,1
Germani	4,20	0,82	19,8
Maghiari	3,51	1,51	16,6
Țigani (romi)	2,11	2,89	10,2
Americani	3,29	1,09	19,3

3. ICCS = indicele calității contactelor sociale (indicator calitativ obținut prin însumarea scorurilor aferente. Rezultă valori cuprinse între 25 (atitudine puternic pozitivă) și 1 (atitudine puternic negativă)¹³.

Făcând toate aceste calcule s-au obținut rezultatele din tabelul 6.

Din acest tabel deducem mai întâi scorurile ICS. O poziție bună în acest caz este dată de scorul cel mai mare. Ordinea este: *români* > *macedoneni* > *germani* și *turci*. Pe ultima poziție sunt *romii*. Se observă de asemenea o reacție mai slabă față de *maghiari* (mai rar întâlniți în Dobrogea, deci mai puțin cunoscuți direct) și chiar față de americani (într-o perioadă de deschidere politică majoră a României față de SUA).

IDCS este tot un indice cantitativ aflat în corelație inversă cu ICS: cu cât este mai mic cu atât este mai mare deschiderea, toleranța față de alte etnii. Scorurile sunt inverse cu cele ale ICS.

ICCS este considerat cel mai important indice și este cu atât mai sugestiv cu cât valoarea lui este mai aproape de 25. Nivelul cel mai ridicat este atribuit *românilor*; iar cel mai mic revine *romilor*. De data aceasta *americanii* îi depășesc pe *maghiari* și sunt alături de *tătari*. Dacă aceste scoruri le ordonăm pe o altă scală a atitudinilor față de grupurile etnice sugerată de către S. Chelcea (*op. cit.*) și anume: 3-7 puncte (atitudine slab pozitivă), 7-12 puncte (slab pozitivă), 12-18 puncte (puternic pozitivă) și 18-25 de puncte (foarte puternic pozitivă), atunci se observă că romii fac parte din cea de a doua categorie, iar maghiarii din cea de a treia. Aceste rezultate confirmă natura relațiilor interetnice din comuna Kogălniceanu: toleranță și bună înțelegere, grevate însă de o puternică respingere a etniei romilor. După cum am precizat, deși se pot găsi o serie de cazuri deviante și delincvente izolate, opinia generală riscă să

13 Pentru ICS și IDCS se ia în calcul o singură valoare pentru fiecare răspuns. De exemplu un scor de 5 pentru ICS reprezintă răspunsul unui subiect care este de acord „să fie în relații prin căsătorie” cu o persoană din altă etnie, iar un scor de 4 reprezintă faptul că acea persoană este „acceptată în cercul de prieteni” etc. În calcul se ia doar valoarea cea mai mare considerându-se că această valoare presupune și îndeplinirea condiției pentru scorul 4. La calculul IDCS valorile scorurilor sunt în ordine inversă. Cât privește indicele ICCS, acesta se obține prin adunarea tuturor scorurilor aferente dar numerotarea începe de la 7 și se termină la 3 deoarece ultimele două scoruri reprezintă respingerea altei etnii; suma maximă poate fi deci în acest caz 25.

Tabelul 7.

În localitatea dvs. cum puteți descrie relațiile dintre români și...

	...Turci	...Tătari	...Macedoneni	...Germani	...Romi
Relații de conflict	2,2%	2,7%	4,4%	1,1%	45,5%
Relații de indiferență	16,4%	16,4%	10,4%	15,8%	23,0%
Relații de colaborare	73,2%	73,2%	77,0%	58,5%	20,8%
Nu pot aprecia	7,7%	7,7%	8,2%	15,8%	8,2%
Ns/nr	5,0%			8,7%	5,0%

privească în bloc această etnie putînd să-i atribuie, la rigoare, fapte și evenimente pe care nu le-a generat sau de care nu răspunde în mod direct.

De altfel, dintr-o altă întrebare („Ce categorii de persoane le considerați a fi mai periculoase pentru siguranța dumneavoastră?”) țigani (romii) sunt considerați a fi categoria cea mai periculoasă pentru siguranța personală în procent de 56,3%. Alte categorii considerate periculoase sunt reprezentate de persoanele fără domiciliu fix, macedoneni, turcii și tătarii, toate însumând 15,8%; 6,6% dintre subiecți apreciază că nu există categorii periculoase, 8,2% au alte opțiuni, iar 19,7% sunt non răspunsuri. Cu toate acestea, 86,3% dintre subiecți declară că se simt în siguranță în zona în care locuiesc, în timp ce 13,7% declară că nu se simt în siguranță.

În directă legătură cu acest item am întreat pe cei chestionați cum văd relațiile între etnii. După cum am mai spus deja 82% dintre cei interogați consideră că în localitate există un model de înțelegere între etnii și numai 14,2% nu sunt de acord cu respectiva afirmație. Situația se datorează după opinia subiecților unei atitudini generale de toleranță, comunicare, respect reciproc și uneori chiar indiferență. Scorurile prezentate în tabelul 7. confirmă acest lucru: relațiile dintre români și turci, tătari, macedoneni, germani sunt de colaborare iar cele dintre români și romi conflictuale. (Tabelul 7)

Spiritul de toleranță etnică rezultă și din numeroase alte mărturii din interviuri. Iată una din intervenții: *„trebuie să vorbim și de raporturile dintre musulmani, respectiv turci și tătari, în raporturile cu românii, care se împacă foarte bine. Sunt raporturi de apropiere între musulmani și români, prietenii concrete, oameni deschiși care muncesc împreună, care se bucură împreună”* (preotul ortodox pledînd pentru cei de altă religie!). Interesante sunt scorurile adunate de relațiile de indiferență. Această atitudine exprimată prin răspunsuri de genul „fiecare își vede de treaba lui” este marcată și de spațiul fizic în limitele căruia se desfășoară contactele sociale și de frontiere simbolice care împart spațiul social. Distribuția locuitorilor a luat această formă de-a lungul timpului, nefiind impusă de cineva la un moment dat. Sunt clar delimitate cele două cartiere ale țiganilor – situate la marginea comunei, cartierul turcesc, și cartierul macedonenilor. Zona centrală situată pe strada principală este ocupată atât de români, cât și de macedoneni, iar germanii – puțini la număr – nu ocupă un anumit teritoriu ce poate fi clar delimitat. Reprezentanții diferitelor grupuri etnice se întîlnesc și comunică de regulă în centrul comunei, la locul de muncă sau la școală. Viața cotidiană a locuitorilor comunei, în mare parte agricultori și crescători

de animale, se desfășoară în limitele acestor granițe simbolice în perimetrul cărora există granițele determinate de locuința și curtea proprie.

7. În loc de concluzii

Cauza tuturor comportamentelor antisociale ale romilor reprezintă pe de o parte faptul că ei nu dețin resursele necesare care să le asigure un trai decent, iar pe de altă parte, au anumite trăsături de personalitate care la nivelul mentalului colectiv sunt reprezentate prin stereotipuri negative. Romii reprezintă o problemă socială, iar comuna Mihail Kogălniceanu este un exemplu. Soluțiile trebuie căutate găsite și aplicate. Cu toate că o intervenție care să elimine problema în totalitate ar fi imposibilă, pot fi propuse programe care să prevină anumite comportamente: în cazul copiilor se poate interveni în continuare în unitățile educaționale, în cazul tinerilor și adolescenților se pot încerca noi strategii de creare de locuri de muncă relativ apropiate de unele meșteșuguri sau îndemânări tradiționale. Se impun de asemenea programe pe termen mediu și lung și nu măsuri de moment care nu rezolvă de fapt gravele probleme sociale ale acestei etnii sau pe care ea le poate genera. Mulți romi au recunoscut că sunt ajutați deseori de autorități¹⁴ cu sume de bani sau bunuri, acestea fiind de fapt paleative de moment care nu rezolvă nimic pe termen mediu și lung și creează cel mult dependență și sărăcie. Măsurile sociale de anvergură și programele viabile se lasă în continuare așteptate.

14 Am intervievat un etnic rom care aștepta în fața primăriei: „Uite eu acuma n-am pâine – să vă spun cinstit. Pă cuvânt dacă am pâine la copii și uite vin la dl primar ca să-i cer o sută sau două de mii ca să-mi iau de mâncare. Da totuși eu am fost ajutat”. Același etnic rom propune însă și o soluție: „Să ne dea și nouă o fabrică de ... cărămidă. O fabrică de asta de ceva pentru că noi n-avem de muncă absolut deloc”.

Anexă

Universitatea „Al. I. Cuza” Iași
Facultatea de Filosofie
Catedra de Sociologie
și Asistență Socială

Operator _____
Data _____
Cod operator _____

Chestionar

Bună ziua! Efectuăm o cercetare în localitatea dvs. privind problemele generale de interes cetățenesc și relațiile dintre oameni. Vă rugăm să ne răspundeți la următoarele întrebări și vă asigurăm de anonimatul răspunsurilor dvs.

Q1. Care considerați dvs. că este, în momentul de față, cea mai importantă problemă a localității?

..... 99.NS/NR

Q2. Care considerați dvs. că este, în momentul de față, cea mai importantă problemă a dvs.?

..... 99.NS/NR

Q3. Cum trăiți în prezent față de acum 10 ani?

1. Mult mai bine
2. Mai bine
3. La fel
4. Mai rău
5. Mult mai rău

99.NS/NR

Q4. Cum credeți că veți trăi anul viitor?

..... 99.NS/NR

Q5. Gândindu-vă la oamenii din localitate, în general...

	Ce apreciați mai mult la ...	ce nu apreciați la aceștia ...
1. Români		
2. Turci		
3. Tătari		
4. Macedoneni		
5. Romi		
6. Germani		

Q6. Dintre următoarele grupuri din localitatea dvs. (...), în general vorbind, care...?

	Românii	Turcii	Tătarii	Macedonenii	Germanii	Romii	NS/NR
Sunt mai bogați	1	2	3	4	5	6	9
Sunt cei mai săraci	1	2	3	4	5	6	9
Au mai multă influență politică	1	2	3	4	5	6	9
Se bucură de mai mult respect	1	2	3	4	5	6	9
Își respectă cel mai bine tradițiile	1	2	3	4	5	6	9
Se ajută cel mai mult între ei	1	2	3	4	5	6	9

Q7. Multe persoane declară că localitatea dvs. este un model de înțelegere între etnii. Credeți că este adevărat? De ce?

.....

Q8. Dvs. personal ce vă considerați a fi în primul rând? Mă consider în primul rând:

European	1
Est-european	2
Balcanic	3
Dobrogean	4
Român	5
Altceva. Ce anume?	6
NS/NR	9

Q9. În localitatea în care trăiți, cum puteți descrie relațiile dintre români și ...?

	Relații de conflict	Relații de indiferență	Relații de colaborare	Nu pot aprecia	Alta. Care anume?	NS/NR
1. Turci	1	2	3	4		9
2. Tătari	1	2	3	4		9
3. Macedonenii	1	2	3	4		9
4. Germani	1	2	3	4		9
5. Romi	1	2	3	4		9

Q10. Gândindu-vă la grupurile etnice care trăiesc în localitate, ați fi de acord ca ...

	Să fie în relații de rudenie cu dvs. prin căsătorie	Să fie în cercul dvs. de prieteni intimi	Să îi aveți ca vecini pe stradă	Să îi aveți colegi de muncă	Să fie cetățeni ai României	Să fie doar vizitatori în România	I-as exclude din țara mea
Românii							
Turcii							
Tătarii							
Macedonenii							
Germanii							
Ungurii							
Țigani							
Americanii							

Q11. Atunci când dvs. personal trebuie să rezolvați o problemă, aveți pe cineva care să vă ajute la

	Da	Nu	NS/NR
1. Poliție	1	2	9
2. Bancă	1	2	9
3. Tribunal	1	2	9
4. Spital	1	2	9
5. Locul de muncă	1	2	9
6. Primărie	1	2	9

Q12. În general, când vă gândiți la locuitorii comunei, puteți spune că ...

	Total de acord	De acord	Dezacord	Total dezacord	NS/NR
... Majoritatea oamenilor este interesată doar de bogăția personală	1	2	3	4	9
... Majoritatea oamenilor este interesată de problemele comunei	1	2	3	4	9
... Majoritatea este cinstită și de încredere	1	2	3	4	9
... Toți se ajută între ei indiferent de etnie	1	2	3	4	9

Q13. Cum caracterizați activitatea actualului primar din ultimii trei ani?

1. Foarte bună	2. Bună
3. Proastă	4. Foarte proastă
9. NS/NR	

Q14. După părerea dvs., ce ar trebui să facă primăria, în primul rând, în perioada imediat următoare?

.....

Q15. Dacă duminica viitoare, ar avea loc alegeri pentru primărie, dvs. pe cine ați vota?

.....

96. Nu aş vota

97. Nu m-am decis

98. NS/NR

Q16. Dacă duminica viitoare, ar avea loc alegeri parlamentare, dvs. ce partid ați vota?

.....

96. Nu aş vota

97. Nu m-am decis

98. NS/NR

Q17. Dvs. personal, câtă încredere aveți în următoarele:

	Foarte multă	Multă	Puțină	Foarte puțină	Deloc	NS/NR
1. Președenție	5	4	3	2	1	9
2. Partide politice	5	4	3	2	1	9
3. Guvern	5	4	3	2	1	9
4. Justiție	5	4	3	2	1	9
5. Poliție	5	4	3	2	1	9
6. Armata	5	4	3	2	1	9
7. Biserică	5	4	3	2	1	9

Q18. În general, vă simțiți în siguranță în zona în care locuiți?

1. Da

2. Nu

9.NS/NR

Q19. Ce categorii de oameni le considerați a fi mai periculoase pentru siguranța dvs.?

..... 9. NS/NR

Q20. În ultimii ani ați fost victima unei:

	Agresiuni fizice (bătaie)	Furt	Înșelăciuni	Tălhării	Hărțuire sexuală	Cine a comis faptele respective?
Dvs. personal	1	2	3	4	5	
Vecini	1	2	3	4	5	
Rude ale dvs.	1	2	3	4	5	

Date personale

P1. Sexul: 1. Masculin 2. Feminin

P2. Anul nașterii:

P3. Ultima școală absolvită:

1. Fără școală	2. Ciclu primar (1-4 clase)
3. Ciclu gimnazial (5-8 clase)	4. Școală profesională
5. 10 clase	6. Liceu
7. Școală postliceală	8. Colegiu
9. Universitare	10. Post universitare

P4. Etnia dvs

.....

P5. Religia dvs

.....

P6. În prezent:

Lucrați 1. Da, Unde?

2. Nu. Dacă nu lucrați, sunteți:

1. Pensionar	2. Șomer
3. Casnic	4. Elev / Student
5. Altceva	9. NS/NR

P7. Care este aproximativ venitul din gospodăria dvs. în ultima lună?

..... 9. NS/NR

P8. Numărul de persoane din gospodărie

..... 9. NS/NR

P10. Sunteți membru în vreo asociație/partid/ONG? Care anume?

.....

P11. Situația matrimonială:

1. Necăsătorit	2. Căsătorit
3. Divorțat	4. Văduv
5. Concubinaj	

P12. Etnia soțului/soției

.....